

GOVOR PREDsjedNIKA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI AKADEMIKA VELIMIRA NEIDHARDTA POVODOM DANA HAZU I OBJAVE IMENA DOBITNIKA NAGRADA HAZU ZA 2019., 29. TRAVNJA 2020.

Nalazimo se opet pred Bašćanskom pločom i spomenom hrvatskog kralja Zvonimira i pred bistom našega osnivača u atriju Srossmayerove palače, nažalost bez publike, akademijnoga cijenjenoga članstva, visokih gostiju i prijatelja. Svečani pozdrav Hrvatskoj prenosimo virtualno obilježavajući 159. obljetnicu Akademije, od osnivačke odluke Hrvatskoga sabora 1861. godine i nešto kasnijeg početka rada 16-orice prvih akademika 1866. pod predsjedanjem Franje Račkoga koji su djelovali u Historičko-filologičkom, Filosofičko-juridičkom i Matematičko-prirodoslovnom razredu. Tradicija neprekinutoga rada Akademije od osnutka do danas svjedočila je urušavanjima velikih carstava i niza nametnutih državnih tvorevina te je u znaku zadnjega Domovinskog rata Akademija dočekala Republiku Hrvatsku i simbolički trajno usvojila hrvatsko ime, kao vodeća povijesna institucija u skrbi za hrvatski nacionalni kulturni identitet.

No vratimo se današnjem svečanom danu osnutka Akademije, 29. travnja 1861. godine, toj prekretnici u razvoju hrvatske znanosti, umjetnosti i kulture. S osnutkom Akademije Hrvati iz objekta stoljetnih zavojevača, počinju proces prerastanja u modernu samosvojnu naciju. Od toga datuma, do danas samo korpus objavljenih djela Akademije broji **6543** naslova. Vjerna svom utemeljitelju Josipu Jurju Strossmayeru, Akademija od tada, pa sve do danas pridonosi razvoju hrvatske znanosti, umjetnosti i kulture i njihovom uključenju u svjetske tokove, čime usmjerava razvoj i napredak hrvatskog društva u cjelini u promicanju izvrsnosti i aktivnom sudioništvu, u diseminaciji najviših dosega hrvatske znanosti i umjetnosti u domovini i svijetu. Odvojenost od svake vlasti omogućuje joj slobodnu prosudbu o svemu, bez političkog i bilo kojega drugog nepoželjnog utjecaja.

Za nas danas, u Akademijinom poslanju postoji jedinstvo nacije bez podjela njezinih građana po bilo kojoj osnovi, prema potrebnom napretku u svim područjima života. Društveno priznati stvaralački i moralni autoritet članova omogućuje Akademiji da uvelike pridonese razvoju, upravo takvoga suvremenoga društva.

Nadasve je prepoznata i priznata Akademijina uloga u smislu utjelovljenja savjesti hrvatske nacije. Pogledom u svijet uviđamo prijepore između postignute univerzalnosti i nastupajućeg partikularizma, novih definicija suvereniteta kao i pogubnog nedostatka volje za solidarnost i kretanja temeljena na održivom razvoju.

Hrvatska, milenijski napačena, vraća se u legitimni ustroj Europe, u svoju izvornu kulturnu pripadnost stvaranu na temeljima antičke civilizacije sve do moderne epohe. Europeizam je bio utkan oduvijek u hrvatsku kulturu unatoč svim izazovima. Hrvatska je na kraju ostala postojana kao nezaobilazna činjenica globalne humane ekumene.

Od prošle proslave Dana akademije popraćenog s dodjelom nagrada najznačajnija je bila proslava 100. obljetnice osnutka Razreda za umjetnost HAZU na svečanoj sjednici s prigodnom izložbom. U spomenutom razdoblju Akademija je ostvarila iznimnu aktivnost s ukupno 419 događanja, znanstvenih skupova, kongresa, simpozija i okruglih stolova.

Naglašavamo da je Akademija organizirala u Hrvatskoj **prvi znanstveni simpozij posvećen koronavirusu** koji je održan 14. veljače 2020., 11 dana prije nego li je u nas zabilježen prvi slučaj zaraze koja je Hrvatsku prisilila da zastane u potpunoj organizaciji nužne zdravstvene i ekonomske obrane. Akademija je dala u vezi s tim svoju izjavu javnosti, a zatim kao i cijela Hrvatska, prilagodila je svoje aktivnosti.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti u svojim muzejima, arhivima i knjižnicama čuva neprocjenjivo nacionalno kulturno blago, a uz sav svoj znanstveni, umjetnički i kulturno-društveni opus vodi i brigu o građevinama koje su u vlasništvu HAZU. To su pretežno zaštićeni spomenici kulturne graditeljske baštine, izgrađeni u periodu od kraja 15. stoljeća, u 16. stoljeću, te pretežno od polovine 19. stoljeća do kasnih tridesetih godina 20. stoljeća.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, dakle skrbi o iznimno velikoj i zahtjevnoj kulturno-povijesnoj baštini s ukupno 36 spomeničkih objekata u 18 gradova diljem Hrvatske. Fizičko-prostorna dimenzija naših nekretnina bilježi se u ukupnoj površini od 57.850 m². Samo u Zagrebu to je 14 objekata s površinom od ukupno 31.023 m², a potres od 22. ožujka 2020. izazvao je značajna oštećenja i gotovo trenutno paralizirao naše zagrebačke znanstvene i umjetničke jedinice, već zaustavljene pandemijom koronavirusa.

Hrvatska akademija je pod teškim bremenom sanacije, troškova obnavljanja i održavanja, te svega onog što povijesna baština iziskuje kako bi mogla biti primjereno predana budućim generacijama. Nužnu obnovu potresom izazvanih oštećenja započeli smo vlastitim snagama, a puni opseg rada Akademije može se dostići čim se ukinu ograničenja, ali u uvjetima potresom izranjenih radnih i muzejskih prostora. Svjesni smo neizvjesnosti povratka na stanje prije nepogode, te smo zatražili pomoć grada i države, naših dopisnih članova i akademija diljem svijeta.

Akademija poziva hrvatsku i europsku javnost da pomogne glavnom gradu Zagrebu. Zagovara da obnova grada od potresa ne bude samo u vidanju rana, nego u funkciji iskoraka i novog procvata Zagreba, slično godini 1880. kad je Zagreb nakon potresa u dvadeset godina pretvoren u modernu srednjoeuropsku aglomeraciju.

No vratimo se svečanosti dodjele nagrada kojim se uvijek od 1994. godine obilježava Dan akademije. Do sada kroz četvrt stoljeća podijeljene su 243 nagrade, koje su predložili Razredi akademije za društvene, matematičko-fizičko-kemijske, prirodne, medicinske, filološke i tehničke znanosti, te za književnost, likovne i glazbene umjetnosti. Akademija ovom dodjelom nagrada pokazuje kako i u otežanim vremenima treba poticati i vrjednovati izvrsnost, jer je to jedino stabilno jamstvo održive budućnosti.

Nagrade hrvatske akademije za najviša znanstvena ili umjetnička dostignuća u Republici Hrvatskoj za 2019. godinu dobili su;

1. za područje **društvenih znanosti** nagradu dobivaju:

– **prof. dr. sc. Stjepan Matković** i **prof. dr. sc. Marko Trogrlić** – za priređivanje knjige *Političke bilješke Ante Trumbića 1930.-1938.* (Hrvatski institut za povijest – Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta, Zagreb-Split 2019., sv. 1. I sv. 2.).

2. za područje **matematičkih, fizičkih i kemijskih znanosti** nagradu dobiva:

– **prof. dr. sc. Vernesa Smolčić** – za skup od 6 znanstvenih radova koje je objavila u 2017. godini u posebnom izdanju časopisa *Astronomy and Astrophysics*, a koji se baziraju na pregledu neba u radio području usmjerenom prema COSMOS polju, pomoću Karl G. Jansky VLA radio teleskopa u Novom Meksiku u SAD-u

3. za područje **medicinskih znanosti** nagradu dobiva:

– **dr. sc. Felix Wensveen** – za znanstveno postignuće u području medicinskih znanosti za znanstvene radove u *otkriću mehanizama interakcije između imunološkog i endokrinog sustava u debljini i infekciji koji dovode do progresije razvoja šećerne bolesti tipa 2.*

4. za područje **filoloških znanosti** nagradu dobiva:

– **izv. prof. dr. sc. Ivan Andrijačić** – za knjigu *Gramatika sanskrta* (Zagreb, Školska knjiga, 2019.).

5. za područje **književnosti** nagradu dobiva:

- **izv. prof. dr. sc. Dolores Grmača** – za knjigu *Nevolje s tijelom. Alegorija putovanja od Bunića do Barakovića* (Zagreb, Matica Hrvatska 2015.).

6. za područje **likovnih umjetnosti** nagradu dobiva:

– **prof. mr. sc. Mario Beusan, arhitekt** – za *ciklus arhitektonskih muzejskih izložbenih postava od 2015.-2019. godine.*

7. za područje **glazbene umjetnosti i muzikologije** nagradu dobiva:

– **izv. prof. mr. art. Ante Knešaurek** – za djelo *Koncert za klavir i orkestar*, nastao po narudžbi 40. Osorskih glazbenih večeri, a prouzveden na koncertu otvorenja festivala 19. srpnja 2015. u interpretaciji pijanista Filipa Faka i Simfonijskog orkestra HRT-a pod ravnanjem maestra Aleksandra Markovića.

8. za područje **tehničkih znanosti** nagradu dobiva:

– **prof. dr. sc. Igor Kuzle** – za znanstvene radove u *primjeni različitih koncepata upravljanja naprednim elektroenergetskim mrežama u svrhu povećanja fleksibilnosti elektroenergetskog sustava te omogućavanja masovne integracije obnovljivih izvora energije.*

Čestitamo svim dobitnicima!